

STADIONKLUBBARNA
– galor av världsklass

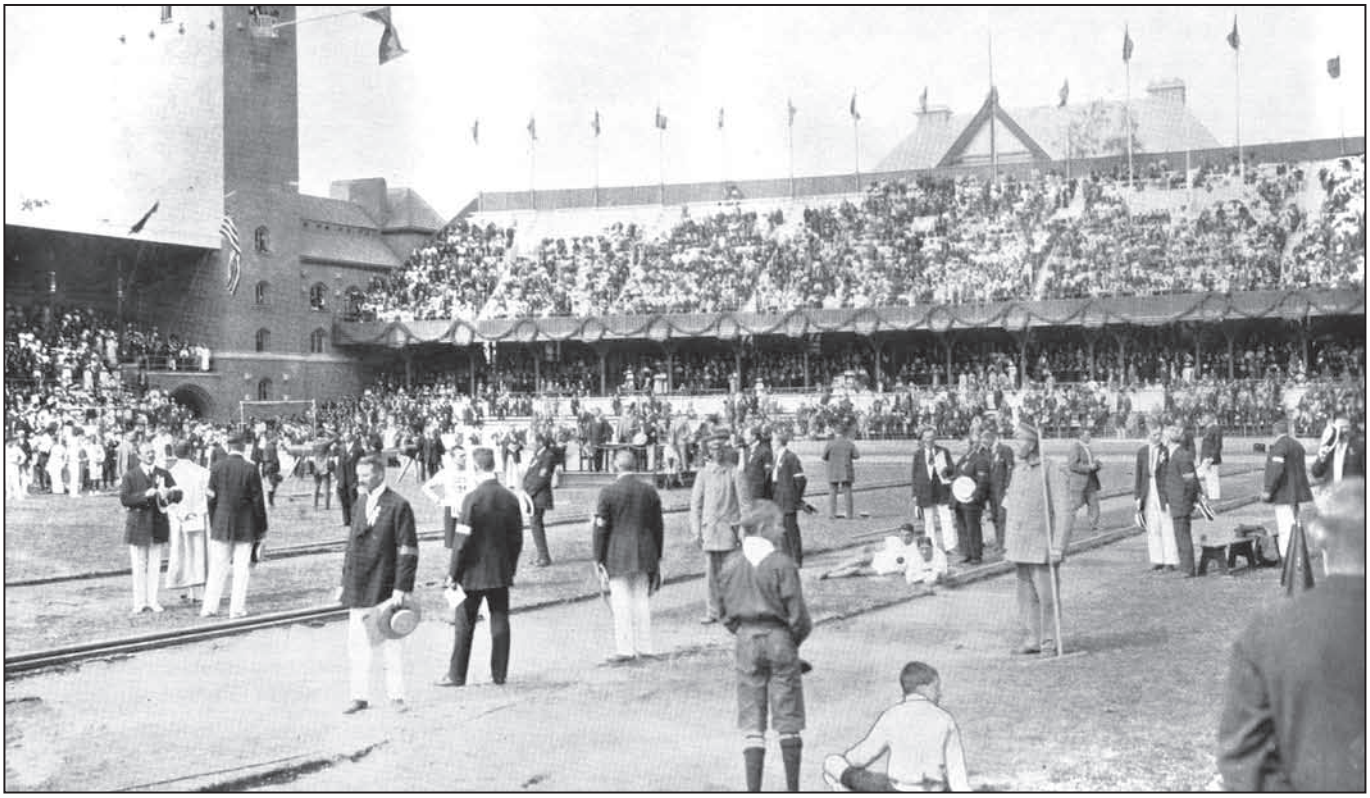

Gott om folk på innerplan under en av tävlingsdagarna i friidrott vid OS 1912 i nybyggda Stockholms Stadion. Idag är det inte alls så många funktionärer på innerplan vid en friidottsgala.

STADIONKLUBBARNA

– ledande arrangör av friidrottsgalor

Det har arrangerats internationella friidrottstävlingar på Stockholms Stadion ända sedan 1912. 1944 bildades Stadionklubbarna av de klubbar som då ordnade friidrottstävlingar på Stadion. Sedan dess har Stadionklubbarna varit en av världens ledande arrangörer av internationella friidrottsgalor. I dag koncentreras verksamheten kring Bauhausgalan som ingår i den internationella tävlingsserien Diamond League.

I denna folder finns några historiska texter om Stadionklubbarna.

Text: Anders Olsson
Formgivning: Bengt Alfredsson
Tryck: NEH Svenska AB 2021
Foto: Deca Text & Bild, Diamond League, Bengt Alfredsson, privat arkiv m.fl.

Tack till: *Jan Ahlström, Lars E Andersson, A. Lennart Julin, Jan Kowalski, Göran Löwgren, Tommie Nordh, Jan-Erik Nordström, Ulf Saletti, Staffan Skog och Bertil Thomsson.*

Tradition i över 100 år

De olympiska spelen i Stockholm 1912 blev mycket lyckade med välfyllda läktare och stora idrottsliga svenska framgångar på nybyggda Stockholms Stadion. Fredrikshofs FIF, som var en av dåtidens stora friidrottsklubbar, ville rida på det ökade intresset för idrott och för den fina nya arenan vid Valhallavägen.

Redan på hösten 1912, kort tid efter det att OS avslutades, arrangerade Fredrikshof en internationell friidrottstävling på Stadion. Detta blev startskottet för en mer än hundraårig tradition att ordna friidrottsgalor på Stadion. Genom åren har det här noterats hela 83 världsrekord i friidrott. Ingen annan arena i världen har varit skådeplats för lika många rekord.

OS 1912 väckte intresset för idrott i Sverige. Spelen blev startskottet för alla friidrottsgalor som genomförs i den numer klassiska OS-borgen sedan dess.

Sedan Fredrikshof visat vägen följde fler klubbar efter med nya internationella tävlingar. Så småningom började flera klubbar att samarbeta om en tävling. Fredrikshof samarbetade t.ex med Marieberg, IFK Stockholm och IK Göta. Klubbarna kallade sig ”Trusten”. Det uppstod också andra konstellationer som samarbetade med att arrangera en tävling. Spårvägen jobbade t.ex. tillsammans med Polisen och Brandkåren.

Under 1920-talet kom det normalt ett par tusen åskådare på en tävling vilket var tillräckligt för att tävlingen skulle ge ett mindre överskott – kostnaderna var små. Det var först med ”Amerikaspelen” i slutet av 20-talet som det började komma kring 10 000 åskådare.

Bildades 1944

Allt fler klubbar ville arrangera tävlingar på Stadion för att få en extra intäkt till klubben. Det blev konkurrens om tävlingsdatum samtidigt som publikintresset inte räckte till för alltför många tävlingar. De olika arrangörsklubbarna började därför samarbeta. Klubbarna gick ihop och bildade 1944 Stadionklubbarna.

Genom att det nya samarbetet fick Stadionklubbarna större resurser vid arrangemang av en tävling. Dessutom tog föreningarna genom att gå ihop om tävlingarna en gemensam regnförsäkring. I en tid när tävlingarna helt och hållet finansieras via publikintäkterna var arrangemanget mycket väderlekskänsligt.

Samma modell i 80 år

Regn innebar ofta en ekonomisk förlust för arrangören. Med flera tävlingsdagar kunde förlust på en tävling kompenseras av överskott på andra tävlingar som haft bättre tur med vädret.

Efter varje verksamhetsår delades sedan överskottet mellan föreningarna i Stadionklubbarna. Denna modell har nu fungerat i nära 80 år, även om det emellanåt stormat inom organisationen. Det har inte alltid varit lätt att få de tolv medlemsklubbarna att dra åt samma håll.

När Stadionklubbarna bildades 1944 var det mitt under tidernas högkonjunktur för att arrangera friidrottstävlingar.

Gunder Hägg och Arne Andersson var under krigsåren världens bästa medeldistanslöpare. De två noterade tillsammans under åren 1941 – 1945 nya världsrekord hela 19 gånger på distanser från 1 500 m till 5 000 m, därav åtta rekord på Stockholms Stadion. Gunder och Arne lockade storpublik till tävlingar på Stockholms Stadion, på Slottsskogsvallen i Göteborg, Strömvallen i Gävle och på andra arenor.

Arrangörerna av friidrottstävlingar runtom i landet tjänade stora pengar och de två löparstjärnorna fick också sin del av kakan.

Att en idrottsman tjänade pengar på sin idrott stred mot Internationella friidrottsförbundets (IAAF) hårda amatörregler. IAAF satte press på Svenska Friidrottsförbundet att agera. I mars 1946 proffsförklarades Gunder och Arne. De avstängdes från allt idrottstävlande på livstid.

Tuffare år

Efter avstängningen blev det tuffa år för de klubbar som vågade satsa på att arrangera stora friidrottstävlingar. Publiken svek. Dessutom hade vissa friidrottsledare som medverkat vid utbetalning av pengar till de två löparstjärnorna blivit avstängda.

1951 tillhörde dessa föreningar Stadionklubbarna: Westermalms IF, Kronobergs IK, IK Göta, SoIK Hellas, IFK Enskede, Stockholms Spårvägars GoIF, IF Linnéa, Mälarhöjdens IK, Bellevue IK, UF Matteuspojkarna och IF Ulvarna.

När höjdhopparen Benke Nilsson började visa världsklass i mitten av 50-talet ökade publikintresset, och med medeldistansaren Dan Waern i slutet av 50-talet var publikintresset åter på topp.

Waern, som tjänat bra på sin löpning, blev proffsförklarad och avstängd i september 1961 när han var i sitt livs bästa form. Detta leddde till en publikmässig svacka som varade till mitten av 60-talet.

Ekonomin viktig

Ett av huvudskälen för att arrangera en stor friidrottstävling på Stadion var redan från början att försöka tjäna pengar som sedan användes för att finansiera föreningens friidrottsverksamhet.

Under 60-och 70-talet, med Sixten Borg som ordförande, blev de ekonomiska målen ännu tydligare. Det var viktigt att medlemsföreningarna fick en utdelning av överskottet från tävlingarna varje år. Några tusen kronor var ett välkommet tillskott till klubbkassan.

Rekordåret 1976, när Anders Gärderud satte världsrekord på 3 000 m hinder i en av galorna, blev utdelningen hela 25 000 kr per klubb (omkring 126 000 kr i 2021 års dagenpenningvärde).

– Gärderud lockade mycket publik till Stadion, minns Bertil Thomsson som var Stadionklubbbarnas sekreterare 1965 – 1983.

Sixten Borg tog initiativet till ett samarbete med Dagens Nyheter för att skapa en friidrottsgala av världsklass i Stock-

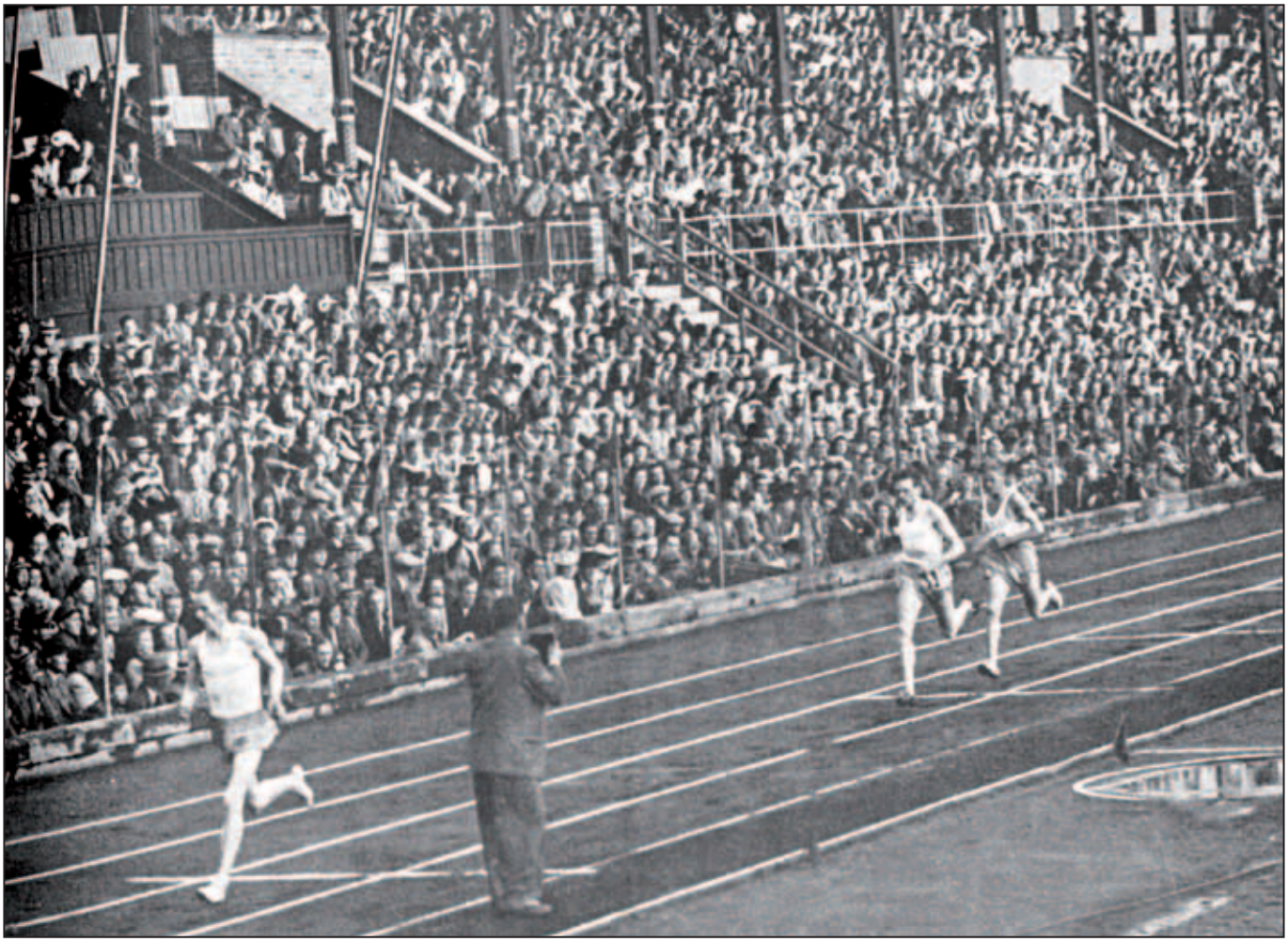

Gunder Hägg och Arne Andersson lockade storpublik till Stadion på 1940-talet.

holm. Den första DN Galan arrangerades 1967. Samarbetet med landets största morgontidning innebar viktigt stöd när det gällde marknadsföring av galan.

Länge arrangerades årligen tre friidrottstävlingar på Stadion; Junispelen, Julispelen och Augustispelen. Under en period arrangerades även Juliaden (sent i juli månad). Efter hand minskade antalet tävlingar. Från och med 1979 koncentrerades verksamheten till en enda tävling; DN Galan (senare Bauhausgalan). Samarbetet med DN varade i nära 50 år.

Stadionklubbarna, som hade en ansträngd ekonomi under inledningen av 2000-talet, sökte nya sponsorer och fick klart med Stockholms stad och Bauhaus. 2015 bytte DN Galan därför namn till Stockholm Bauhaus Athletics, senare kort och gott Bauhausgalan.

Poäng på Stockholms DM

Länge utsågs de klubbar som fick tillhöra Stadionklubbarna genom ett komplicerat system för att räkna poäng på Stockholms DM i friidrott.

Poäng räknades för placering bland de sex främsta i ungdomsklassen, juniorklassen och seniorklassen för såväl herrar/pojkar som damer/flickor. Det gällde alltså at ha en bred verksamhet. De tolv klubbar som under de tre senaste åren nått den högsta poängsumman utgjorde Stadionklubbarna.

Eftersom Stadionklubbarna var en pålitlig vinstmaskin var det attraktivt att vara en av de tolv klubbbar som fick dela på överskottet från galorna. DM-tävlingarna i Stockholm blev därför viktiga, och även distriktets bästa friidrottare ställde upp.

Denna poängräkning slopades 2001. Numer kan intresserade klubbar ansöka om medlemskap. Det krävs att klubben har en tillräckligt bra friidrottsverksamhet och bedöms kunna hjälpa till vid arrangemanget av Bauhausgalan.

2020 var Ingvar Åström från Hammarby ordförande i Stadionklubbarna. 13 föreningar tillhörde organisationen; AIK Friidrott, Bromma IF, Fredrikshofs FIF, Hammarby IF Friidrottsförening, Hanvikens SK Friidrott, Hässelby SK Friidrott, IFK Lidingö FK, IF Linnea, Löparnas Vänner IF, Spårvägens FK, Tyresö SK Friidrott, Täby IS FK och Väsby IK Friidrott.

Det innebär att två av distriktets bästa klubbar – Turebergs FK och Huddinge AIS – hade valt att stå utanför Stadionklubbarna. De två klart bästa föreningarna – Hässelby och Spårvägen – var dock medlemmar.

Främja friidrotten

Stadionklubbarna har till ändamål att främja friidrott i Stockholm med omnejd och att etablera och befästa Stockholms Stadion som internationell friidrottsarena och för friidrott på högsta internationella nivå.

Detta skall ske genom att Stadionklubbarna arrangerar olika tävlingar med kringarrangemang, varav minst en tävling per år skall vara på högsta internationella nivå. Denna tävling skall genomföras på Stockholms Stadion. Stadionklubbarna skall även på andra sätt arbeta för och värna om Stockholms Stadion med dess traditioner som friidrottsarena samt verka för att aktiva i de föreningar som är medlemmar i Stadionklubbarna får tillfälle att starta i de tävlingar som Stadionklubbarna arrangerar.

Under 2000-talet har verksamheten breddats. Under några år flyttades en del av verksamheten ut till Kungsträdgården där kulstötningen avgjordes och där det också ordnades en propagandatävling för barn.

För att aktivera barn och ungdom och få dem att röra sig mer ordnas sedan 2015 årligen en mobil friidrottshinderbana under namnet ”Kids Tour” i olika förorter, något som lockat tusentals deltagare.

Det ekonomiska målet, som tidigare var dominerande, har som synes plockats bort. I dag är det ett ekonomiskt riskprojekt att arrangera en friidrottsgala av världsklass. I början av 2010-talet gick verksamheten med förlust. När reservfonden var tömd gick Stockholms stad in och lämnade ett bidrag.

Fullt hus och feststämning

Idrottsparken, invigd 1896, var Stockholms första större idrottsarena. Den hade en 400 m lång bana av betong som användes för löpning och cykel. Parken revs 1910 för att ge plats för Stockholms Olympiastadion.

● Det hade arrangerats internationella tävlingar i friidrott i Stockholm redan innan Stadion byggdes för OS 1912.

Redan 1908 lyckades Mariebergs IK få en grupp amerikanska stjärnor att direkt efter OS i London besöka Stockholm innan de återvände till USA.

Klubben ordnade en friidrottsävling på gamla Idrottsparken som senare revs för att ge plats för Stockholms Stadion.

Tävlingen 1908 blev lyckad:
– De var full hus och feststämning. Amerikanerna togo publiken med storm genom sina prestationer, skrev Elis Lindroth i boken Stockholms Idrottsliv under 25 år, publicerad 1923.

Kostnaden för att arrangera en gala ökar stadigt. I mitten av 1980-talet var kostnaden för en gala drygt två miljoner. I början av 2020-talet kostade en gala 15-20 milj kr . Det är i första hand ersättningarna till de deltagande friidrottarna som drivit upp kostnaderna. Vid Bauhausgalan satsas idag cirka 10 miljoner kr på reseersätningar, hotellkostnad, startpengar och prispengar.

Därutöver tvingades medlemsföreningarna betala in pengar för att täcka underskottet.

Sedan Bauhausgalans nuvarande tävlingsledare Jan Kowalski fått med företagen Bauhaus och NEH som samarbetspartners har dock risken för att gå med förlust minska betydligt. Det har t.o.m. några är blivit ett överskott. Till och med 2020, när galan genomfördes utan publik på grund av corona-restriktioner, blev det ett mindre överskott tack vare rekordstora inkomster från försäljning av internationella TV-rättigheter.

Stadionklubbarna har sedan 1994 delat ut en diamant till den som sätter stadionrekord. 74 diamanter har delats ut t.o.m. 2020.

Stockholms klassiska Stadion är en perfekt arena för friidrott:

– Jämfört med andra tävlingsarrangörer har vi haft en viss fördel i vårt stadion. Atmosfären här är ju alldeles speciell, och för idrottsmännen betyder det mycket, säger Ulf Saletti, som i många år jobbade med DN Galan och Bauhausgalan.

Ny läktare

Inför EM i friidrott 1958 byggdes en ny betongläktare över den gamla läktaren i GIH-kurvan. Publikkapaciteten ökade då till 23 000.

Sedan betongläktaren rivits 1990 är publikkapaciteten på Stadion 15 000 åskådare.

Länge var entréavgifter och försäljning av tävlingsprogram de enda inkomsterna.

På 50-talet kostade en Stadiongala 50-75 000 kronor att genomföra. 1987 var utgifterna för DN-galan 2,5 miljoner kronor.

I början av 2020-talet kostade det 15–20 milj kr att genomföra Bauhausgalan. Publikintäkterna svarade då endast för 10–20 procent av inkomsterna. Sponsorer samt försäljning av TV-rättigheter var de dominerande inkomstkällorna.

Biljetpriserna har öka under åren. Ståplatsbiljetterna kostade länge en femma, de bästa sittplatserna 10-50 kronor. 1979 kostade det 35 kronor på ståplats och de allra bästa sittplatserna på Lidingövägsläktarens övre sektion gick på 175 kronor. 2021 ligger biljettpriserna på 100 – 900 kr.

2009 var all friidrott på Stadion hotad. Djurgårdens IF ville göra om den anrika arenan till en arena för fotboll, utan löparbanor. Djurgården fick stöd av idrottsborgarrådet Madeleine Sjöstedt. Jan Kowalski ledde under ett år en lobby-kampanj för att rädda löparbanorna. Friidrotten fick stöd i media, och till sist fick Djurgården ge upp

Fint väder och fullsatt i världens finaste friidrottsarena – perfekta förutsättningar för en lyckad gala och när publiken finns nära löparbanan, skapar det en speciell atmosfär.

> *I en gala är de 150-200 friidrottare som förutom reseersättning och fritt boende får en garanterad prispeng*

På det sportsliga planet har Bauhausgalan varit framgångsrik. Galan tillhör sedan starten 2010 Diamond League som är en tävlingsserie med världens 13 bästa friidrottsgalor; Rabat i Marocko, Doha i Qatar, Rom, Oslo, Stockholm, Monaco, London, Shanghai, Eugene i USA, Lausanne, Paris, Bryssel och Zürich.

Att tillhöra Diamond League innebär en omfattande internationell TV-bevakning vilket ger extra inkomster. Dessutom ökar intresse från sponsorer. Samtidigt ställs krav på att ha ett högklassigt startfält. I korthet innebär detta: större inkomster som i hög grad används till ökade kostnader för de deltagande friidrottarna. Galan blir alltså bättre.

Jan Kowalski ledde kampanjen för att rädda löparbanorna på Stadion.

Inom Diamond League är friidrotten jämställd. De är lika många manliga som kvinnliga grenar i en gala, och de är samma prispengar för män och kvinnor. I de 12 – 14 högst prioriterade grenarna delas det ut 30 000 US dollar (250 000 kr) i prispengar, därav går 10 000 dollar (82 000 kr) till vinnaren. Alla deltagare i grenen är garanterade minst 500 dollar (4 000 kr).

I de två–tre lägre prioriterade grenarna är prissumman och prispengarna hälften så höga. I en gala är det 150–200 friidrottare som förutom reseersättning och fritt boende får en garanterad prispeng.

Idag, 2021, är det unikt att ett antal friidrottsklubbar på egen hand klarar av att arrangera en gala av världsklass. Det är endast i Stockholm, i Oslo – Bislett Alliansen – och i Zürich som detta fungerar. Vid övriga Diamond League-tävlingar är privata ägare eller det nationella friidrottsförbundet inblandade.

2020 rankades Bauhausgalan som näst bäst av Diamond League-tävlingarna. Det är galans bästa ranking någonsin.

Sixten Borg skapade en gala av världsklass

I början av 60-talet blev Sixten Borg – friidrottsledare från sollentunaklubben Tureberg – ordförande i Stadionklubbarna.

Sixten hade bakgrund som löpare i Tureberg. Han hade också varit starter vid friidrotts-EM i Stockholm 1958.

När Sixten Borg blev ordförande arrangerades fyra tävlingar om året; Junispelen, Julispelen, Juliaden och Augustispelen.

Det var stora tävlingar med internationellt deltagande, men tävlingarna på Slottsskogsvallen i Göteborg ansågs hålla högre klass.

Detta ville Sixten Borg ändra på:

– Sixten satsade på tävlingarna, minns Bertil Thomsson som började hjälpa till med Stadion-tävlingarna på 60-talet.

Sixten Borg ville ha flera meriterade friidrottare i alla grenar.

– Sixten ville inte se uppvisningar av en ensam världsstjärna som var överlägsen i sin gren.

– Sixten ville ha tävling mellan flera duktiga friidrottare i varje gren.

– Sixtens satsning gav resultat och våra tävlingar blev ledande i Sverige.

DN Galan 1967

I mitten av 60-talet tog Sixten Borg initiativet till startandet av DN Galan.

Så här berättar han om hur det gick till i en intervju i Dagens Nyheter 1998:

– Egentligen började samarbetet mellan Dagens Nyheter och Stadionklubbarna som ett misslyckande.

– 1965 hade vi engagerat Peter Snell från Nya Zeeland. Han hade året innan vunnit OS-guld både på 800 m och 1 500 m. DN var med på samarbetet och tävlingen lanserades som ”DN:s Peter Snell-gala”. Men Peter Snell visade usel form i tävlingar som föregick hans besök i Stockholm, så han avbröt turnerandet i Europa och åkte hem till Nya Zeeland.

– I vårt program fanns emellertid också Kip Keino som fick sitt genombrott i OS 1964. Vår tävling döptes hastigt om till ”DN:s Kip Keino-gala”. Det var bara det att huvudpersonen blev sjuk i malaria och inte heller kunde ställa upp.

– Sportsligt räddades dock tillställningen av den belgiske hinderlöparen Gaston Roelants, men året efter var jag så skamsen att jag inte vågade ta kontakt med DN.

– Först 1967, när vi hade klart med Ron Clarke från Australien, återkom jag till tidningen och sedan dess har DN-Galan rullat på.

Enkelt hotell

Det var annorlunda på 60-talet, berättar Bertil Thomsson, som var kontaktperson på det hotell där de aktiva bodde. Stadionklubbarna använde Domus Hotell, en bit bort från Stadion på Valhallavägen.

– Det var ett enkelt och billigt hotell, långt från den standard som friidrottsstjärnorna senare krävde när dom blivit proffs.

Under flera år skötte språkkunnige Bertil Thomsson kontakterna med de utländska stjärnorna vilket kunde vara knepigt i en tid utan internet och med strikta amatörregler.

I dag kontaktar en arrangör friidrottarens manager via telefon eller e-mail.

– På 60- och 70-talet måste alla inbjudningar gå via Svenska friidrottsförbundet som sedan skickade inbjudan vidare till det nationella friidrottsförbund dit den aktive hörde.

Krångligt system

– Ville vi t.ex bjuda in en amerikansk friidrottare så skickade Svenska friifrottsförbundet inbjudan till USA:s friidrottsförbund som sedan skulle informera den friidrottare vi bjudit in. Detta fungerade inte alltid så bra.

Innan Internationella Friidrottsförbundet avskaffade de hårt kritiserade amatörreglerna 1982 gällde strikta regler:

– Vi fick betala resekostnader och uppehället i Stockholm samt två US dollar om dagen i fickpengar.

– Några prispengar eller rekordbonus fick ej förekomma, och det var inte tillåtet att betala någon för att ställa upp.

Konkurrensen mellan olika arrangörer medförde dock att reglerna inte alltid följdes till hundra procent.

Bertil Thomsson minns att den australiensiske löparen Ron Clarke, som satte hela 17 världsrekord på 60-talet, var den förste som fick betalt av Stadionklubbarna.

– Han fick tusen dollar per lopp, berättar Bertil Thomsson.

Bertil Thomsson skötte kontakterna med de utländska deltagarna.

Diskuskastaren Ricky Bruch är en av de svenska stjärnor som lockat publik till Stadion.

Världsrekordlöparen Ron Clarke var den förste utländske stjärnan som blev publikfavorit på Stadion.

> *Sixten Borg betalade gärna några kronor extra till de svenska friidrottare som inför DN-Galan i någon intervju nämnde att de skulle tävla i DN-Galan*

Arrangörerna jobbade ideellt. Bertil Thomsson, som var idrottslärare, hade ledigt på somrarna. Istället tillbringade han femton somrar på Stadionklubbarna kyffiga, trista, kansli under den gamla, numer rivna, betongläktaren i GIH-kurvan. Arvodet för detta var 2 400 kr per sommar.

En speciell lirare

– Sixten var en speciell lirare, säger Ulf Saletti som under flera år jobbat med DN-Galan.

– Han gjorde mycket nytta, men ibland tyckte jag att han var dumsnål.

– Sixten var duktig på att få folk runtomkring honom att jobba hårt, berättar Staffan Skog som under flera år var ledare i Tureberg tillsammans med Sixten Borg.

– Vi hade ”på väg till jobbet-möten” tidigt varje morgon där vi gick igenom vad som skulle göras, minns Staffan Skog.

Viktig marknadsföring

Att få Sveriges största morgontidning att stötta tävlingen var viktigt i en tid när friidrottsgalorna helt och hållet finansierades via publikintäkter. Några inkomster från försäljning av TV-rättigheter eller från sponsorer – som idag är de dominerande intäkterna för en gala-arrangör, förekom ej på 60-talet.

Men Sixten Borg nöjde sig inte med publiciteten i DN. Han jobbade själv för att skapa förhandspublicitet även i andra tidningar.

När Anders Gärderud slutade tävla 1977 blev det kärvare tider. Det fanns ingen svensk löpare bakom honom som höll internationell klass. Publikintresset minskade medan utgifterna för galorna ökade. Idrottsmännen började begära allt mer betalt samtidigt som kraven på tävlingarna ökade.

När Stadionklubbarna fått klart med några stjärnor ringde Sixten Borg runt till friidrottsskribenterna på de olika stockholmstidningarna och berättade om en världsstjärna som just blivit klar för DN-Galan. Sixten släppte bara ett namn och återkom sedan några dagar senare med namnet på en ny världsstjärna. Bättre med flera notiser än med en större artikel.

Sixten Borg betalade gärna några kronor extra till de svenska friidrottare som inför DN-Galan i någon intervju nämnde att de skulle tävla i DN -Galan.

När DN-Galan startades så ersatte galan Julispelen och Stadionkubbarna fortsatte med att arrangera fyra tävlingar per år.

Från början var DN-Galan en tvådagarstävling,

– Det gick ofta att få stjärnorna att tävla båda dagarna, att t.ex springa 800 m en dag och 1 500 m nästa dag. På detta sätt blev kostnaden för dag två lägre vilket Sixten gillade eftersom han ville hålla i stålarna, säger Bertil Thomsson.

Satsning på en gala

Utvecklingen, med hårdare konkurrens från andra arrangörer, tvingade så småningom fram att Stadionklubbarna koncentrerade alla resurser på DN-Galan. Övriga tävlingar försvann successivt. Under de cirka 25 år som Sixten Borg var ordförande etablerades DN-Galan som en av de absolut bästa friidrottsgalorna i världen – en position DN-Galans efterträdare Bauhausgalan har behållit.

Sixten Borg avled 2007, 83 år gammal. Utan honom är det tveksamt om de funnits någon friidrottsgala av världsklass i Sverige idag.

Galor för miljoner

Den här texten är tidigare publicerad i jubileumsboken Stadion 75 år, utgiven 1987.
Vissa tillägg har gjorts för att uppdatera texten till dagens förhållanden.

Ingen har lockat lika många åskådare till Stockholms Stadion som Sixten Borg. Sedan 1952 har han varit ansvarig för en rad friidrottsgalor på Stadion, och genom åren har över 750 000 åskådare kommit till dessa tävlingar.

På 50-talet kunde Sixten Borg och hans medarbetare snickra ihop en gala på ett par dagar, nu för tiden planeras en gala minutiöst ett år i förväg.

Inkomsterna har ökat kraftigt genom åren, men utgifterna har stigit minst lika snabbt och en Stadiongala är idag ett större ekonomiskt vågspel än för trettio år sedan

Gunder fick aldrig mer än 5 000 kr

Ända sedan 1912 har det arrangerats friidrottstävlingar på Stadion, men det var inte förrän i slutet av 20-talet som friidrottstävlingarna började locka storpublik. Tidigare hade det handlat om ett par tusen åskådare, vid Amerikaspelen i slutet av 20-talet kunde det komma 10 000.

40-talet var en gyllene tid för Stadiongalor med duellerna mellan Gunder Hägg och Arne Andersson som samlade rekordpublik både på Stadion och på andra arenor.

Arrangörsklubbarna tjänade pengar, löparna fick betalt och alla var nöjda till proffsräfsten kom 1945–46. Hägg, Andersson och ytterligare några av de största stjärnorna blev avstängda. Ledare som betalat ut otillåten ersättning till idrottsmännen blev varnade eller avstängda under kortare tid.

Utan Sixten Borg hade Stockholm sannolikt inte haft en Diamond Leaguetävling idag.

Som mest kunde ersättningen till Gunder Hägg vara 3-5 000 kronor, vilket i mitten av 40-talet var en betydande summa, mer än en normal årslön.

Tolv klubbar

1944 bildades Stadionklubbarna. I början av 50-talet fick samarbetet fastare form då de tolv klubbarna som fick tillhöra Stadionklubbarna började utses efter ett speciellt poängberäkningssystem som räknade fram de bästa föreningarna inom distriktet.

I början av 50-talet fick samarbetet fastare form då de tolv klubbarna som fick tillhöra Stadionklubbarna började utses efter ett speciellt poängberäkningssystem som sållade fram de bästa föreningarna inom distriktet.

1960 samordnades verksamheten då en speciell arrangörsgrupp tog ansvaret för alla galorna. Samtliga klubbar hjälpte till vid alla galorna och överskottet delades mellan de tolv klubbarna.

Sven Frohm, ordförande fram till 1961, är en av många duktiga friidrottsledare som Sixten Borg jobbat med i samband med olika galor genom åren. Sixten nämner bland alla andra som hjälpt till främst Erik Asperyd , Gösta Arnesson, Nils Nyström, Heinz Lueger, Bertil Thomsson och Ulf Saletti.

Lättare förr

– Det var lättare förr att ordna en tävling, berättar Sixten Borg, som arbetar som fritidschef i Sollentuna kommun och som hela tiden har jobbat ideellt med Stadiongalorna precis som alla andra.

– 1957 fick jag tag på Emil Zatopek (13 världsrekord 1949–1955) i Oslo och han lovade komma till Stockholm några dagar senare för att springa. Vi ordnade hela tävlingen på fyra dagar,

Det kom 7 000 åskådare till Stadion för att se den tjeckiske storlöparen som 1952 vann OS-guld på 5 000, 10 000 och maraton göra sin sista tävling i Sverige.

– Det blev 25 000 kronor i överskott vilket var en ansenlig summa på den tiden.

12 000 åskådare i ösregn

– Den mest sensationella tävling jag varit med att ordna var när vi 1955 lyckades tussa ihop världens fyra bästa 1 500 meterslöpare i samma tävling.

– Sommaren 1955 var rekordvarm. Det var uppehållsväder hundra dagar i följd, och bönderna grät när skörden torkade bort.

Men den hundraförsta dagen vräkte regnet ner och det var

Den största utgiften vid en gala är kostnaden för de deltagande friidrottarna. Ungefär 150 aktiva är med och tävlar i en gala. Alla får resan till Stockholm betald samt boendet i Stockholm. De stora stjärnorna får dessutom en slant för att ställa upp.

just denna dag i början av september som vi arrangerade vår tävling. Trots att löparbanorna stod under vatten kom det 12 000 åskådare till Stadion.

Annars var det knapert att arrangera friidrottstävlingar i slutet av 40-talet och under nästan hela 50-talet. Det gick aldrig att skapa samma intresse som under Hägg-Andersson-epoken i början av 40-talet. Det kom tillräckligt mycket åskådare för att tävlingarna skulle gå ihop och det skulle bli en slant över, men det var aldrig fullsatt, eller ens nästan fullsatt.

– När jag började jobba med Stadiongalorna sa Kurt Gibsson, ledare i Mälarhöjden, till mig att en Stadiontävling aldrig går med förlust, berättar Sixten Borg.

– Och det stämde. Vi hade kanske 5-6 000 åskådare på tävlingarna, men vi hade inte heller så stora utgifter.

Det räckte med att ha t ex Bertil Källevågh (svensk mästare på 5 000 m 1959) att springa mot några utlänningar. Alltid blev det några kronor över.

Nåjde lockade publik

Det var inte förrän i slutet av 50-talet och början av 60-talet som det blev ordentlig fart på galorna igen.

Dan Waern (EM-tvåa på 1 500 meter 1958 och OS-fyra 1960) och höjdhopparen Benke Nilsson (Europamästare 1954) lockade publik liksom senare löpartalangen Bengt Nåjde från Blötberget utanför Ludvika. Nåjde väckte nytt liv i Stadiongalorna med sina tappra lopp på 5 000 meter. Han var en kämpe som inte gav sig i första taget.

Publiken gillade Nåjdes tappra kamp mot världsstjärnorna och även om Nåjde aldrig räckte till riktigt så tände han i alla fall alltid publiken.

1957 gjorde Sixten en av sina bästa värvningar. Med fyra dagars varsel kom Emil Zatopek och drog storpublik.

Nu på 2020-talet ligger kostnaden runt 15-20 miljoner kronor att arrangera en Bauhausgala.

Samtidigt lyckades Stadionklubbarna få den australiske storlöparen Ron Clarke att bli en trogen gäst på Stadion.

Clarke var löparmaskinen som ensam kunde hålla ett mycket högt tempo, och som gjorde bejublade storlopp i Stockholm.

Men han var inte tillräckligt spurtstark och lyckades aldrig vinna någon olympisk guldmedalj

Den belgiske OS-mästaren på 3 000 hinder Gaston Roelants var en annan av 60-talets favoriter, och när samtidigt nya svenska stjärnor som Ricky Bruch (diskus) , Kjell Isaksson (stav) och Ulf Högberg (medeldistans) började prestera toppresultat kom publiken till galorna i allt större omfattning.

Ny guldålder

70-talet blev Stadiongalornas andra guldålder, tack vare Anders Gärderud. Ekonomiskt har verksamheten sällan varit så framgångsrik. Det blev 250 - 300 000 kronor i vinst på galorna varje år.

Sixten Borg rankar utan att tveka Anders Gärderud som den mest publikdragande idrottsmannen på Stadion under de 35 senaste åren. Sedan sätter han Ron Clarke, Ricky Bruch och Gaston Roelants.

När Gärderud slutade tävla 1977 blev det kärvare tider. Det fanns ingen svensk löpare bakom honom som höll internationell klass. Publikintresset minskade medan utgifterna för galorna ökade. Idrottsmännen började begära allt mer betalt samtidigt som kraven på tävlingarna ökade.

– Genom att det blivit mer TV-sändningar från utländska tävlingar har pressen på oss att plocka hit bra idrottsmän ökat, säger Sixten Borg. Det räcker inte längre med att ha några bra idrottsmän, hela galan måste hålla hög klass.

DN Galan i toppklass

När det började bli allt dyrare att arrangera en tävling tvingades Stadionklubbarna skära i tävlingsprogrammet. Augustispelen och Juliaden-galan försvann.

DN-Galan - som tidigare varit en tvådagarstävling blev bara en endagarsgala, och till sist ströks även Junispelen. Endast DN-Galan blev kvar.

Det var 1966 som samarbetet mellan Stadionklubbarna och Dagens Nyheter inleddes. 1987, när Patrik Sjöberg satte världsrekord i höjd med 2,42, var DN-Galan en av världens bästa friidrottstävlingar.

Det är egentligen bara galorna i Zürich och i Bryssel som har jämnare och bättre startfält.

– Ibland har vi kanske varit lite för flotta, men vi vill att det verkligen ska vara hög kvalitet på tävlingarna, säger Sixten Borg.

Inför EM i friidrott 1958 byggdes en ny betongläktare över den gamla läktaren i GIH-kurvan. Publikkapaciteten ökade då till 27 000.

Sedan betongläktaren rivits 1990 är publikkapaciteten på Stadion 15 000 åskådare.

Länge var entréavgifter och försäljning av tävlingsprogram de enda inkomsterna.

På 50-talet kostade en Stadiongala 50-75 000 kronor att genomföra. 1987 var utgifterna för DN-Galan 2,5 miljoner kronor.

I början av 2020-talet kostade det 15–20 milj kr att genomföra Bauhausgalan. Publikintäkterna svarade i början av 2020-tal endast för 10–20 procent av inkomsterna. Sponsorer samt försäljning av TV-rättigheter var de dominerande inkomstkällorna.

Nya inkomster

I början av 80-talet var det problem för Stadionklubbarna. Tävlingarna gick dåligt ekonomiskt, och något år var det ingen utdelning alls till klubbarna.

Verksamheten gick ett tag med förlust och Stadionklubbarna tvingades leva på det reservkapital som byggts upp under de goda åren.

Organisationen var lite gammalmodig. Tävlingarna finansierades fortfarande nästan helt med hjälp av publikintäkter och arrangörerna blev mycket sårbara om det skulle bli dåligt väder.

Men under de senaste åren har Sixten Borg och hans medarbetare arbetat hårt för att skaffa andra inkomster, och vid 1987 års DN-Galan svarade publiken bara för hälften av inkomsterna. Under senare år är det intäkterna från främst reklamen som ökat, men även från TV har Stadionklubbarna numer goda inkomster.

Viktigt reklamavtal

Dagens Nyheter svarar för annonsering och marknadsföring runt DN-galan, och tidningen ställer också en förlustgaranti.

Det är avtalet om reklamförsäljning på Stadion som gjort det möjligt för Stadionklubbarna att skaffa sig betydande reklamintäkter. Sedan 1986 har friidrotten ansvaret för reklamförsäljning vid friidrottstävlingar på Stadion. För detta betalar friidrotten (Stadionklubbarna Svenska Fri-Idrottsförbundet och Stockholm Marathon) knappt en halv miljon kronor per år till Stockholms stad.

Stadionklubbarna tjänar cirka 450 000 kronor på sargreklamen, och får in ytterligare 200 000 på nummerlappsreklamen samt 175 000 kr från bensinbolaget Mobil som är huvudsponsor för den internationella Grand Prix-serien.

När Stadionklubbarna 1963 för första gången försökte skaffa sig lite reklamintäkter vid sidan av publikintäkterna höll det på att gå alldeles snett.

Det året betalade bensinbolaget Esso 5 000 kronor för nummerlappsreklamen vid en gala.

På den tiden tillät inte Internationella Friidrottsförbundet reklam på nummerlapparna, men Sixten Borg hade kalkylerat med att ingen inom förbundet skulle få reda på något. Nu satte finländaren Jouko Kuha överraskande världsrekord på 3 000 meter hinder vid galan, och bilderna från rekordloppet spreds så att Internationella Friidrottsförbundet observerade reklamen. Stadionklubbarna fick böta 3 000 kronor, och ett tag diskuterades det t.o.m. om världsrekordet skulle godkännas eller ej.

För TV-sändning i Sverige och utomlands fick Stadionklubbarna 1987 cirka 300 000 kronor.

Ett fullsatt Stadion (23 000 åskådare, under tiden fram till 1990 när betongläktaren i GIH-kurvan revs) gav 1,4 miljoner kronor i bruttointäkter. Från denna summa går det bort 200 000 kronor i planhyra.

Det betyder att inkomsterna total är cirka 2,5 miljoner kronor, vilket är en ökning med en miljon kronor bara på två år. De ökade inkomsterna har varit nödvändiga för att hänga med i den internationella konkurrensen. Många av de kontinentala GP-arrangörerna har inkomster som är dubbelt så stora som DN-galans. Men Sixten Borg har alltid varit ekonomiskt sinnad, och han har hela tiden fått pengarna att räcka till.

”1944 bildades Stadionklubbarna, en sammanslagning av de klubbar som arrangerade tävlingar på Stadion. När allt fler klubbar ville ordna tävlingar på Stadion för att ha en chans att tjäna pengar räckte varken antalet tävlingsdagar eller publikintresset till. Så föreningarna började samarbeta.”

Den stora utgiftsposten är ersättning till idrottsmännen. 1982 slopades amatörbestämmelserna, och sedan dess är det fritt fram att betala friidrottare för att vara med i tävlingar, under förutsättning att betalningen går via den aktives nationella förbund. De pengar som tidigare betalades ut under bordet betalas nu öppet över bordet.

75 000 kr i vinst

Med ökat intresse för friidrott världen över har det kommit in mer pengar i form av TV-intäkter och sponsorintäkter till arrangörerna. Konkurrensen om de mest publikdragande namnen har ökat, och ersättningen till de stora stjärnorna har stigit på ett sätt som knappast någon kunnat drömma om för tio år sedan.

För att bromsa utvecklingen har GP-arrangörerna kommit överens om att inte betala någon mer än 15 000 dollar (95 000 kr), men alla vet att detta beslut inte följs och att vissa arrangörer betalar mer.

Ungefär 150 friidrottare är med och tävlar i de femton grenar som en DN-gala har, och även om långt ifrån alla ska ha betalt för att ställa upp - de flesta nöjer sig med reseersättning och hotellrum – så blir kostnaderna höga.

Blir det 75 000 kronor kvar att dela på för de elva arrangörsklubbarna (en förening har dragit sig ur Stadionklubbarna) så är det bra.

– DN-Galan kommer att överleva, tror Sixten Borg. För friidrottens skulle hoppas jag att det snart går att arrangera ytterligare en tävling, men kostnaderna är stora. Det krävs en sponsor som är villig att satsa på ytterligare en gala.

2020 rankades Bauhausgalan som näst bäst av Diamond League-tävlingarna. Det är galans bästa ranking någonsin.

Det ska då beaktas att 2020 var ett mycket speciellt år, Galan arrangerades utan publik på grund av restriktioner orsakade av corona-pandemin.

Ekonomiskt räddades Bauhausgalan av rekordstora intäkter från försäljning av TV-rättigheter.

För att minimera ödsliga läktare placerades det ut pappdockor.